

9. 3. 2006

ID: 39037

Nemoc z povolání

Posudkový závěr o zdravotním stavu, kterým se uznává nemoc z povolání, není rozhodnutím, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují subjektivní práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu. Jde o rozhodnutí, vydané v mezích zákona č. [20/1966](#) Sb. (ve znění jeho změn a doplňků) pouze pro účely zdravotní péče, které samo o sobě ještě neznamená překážku pro výkon určité pracovní činnosti (způsobitost zaměstnance pro výkon konkrétní soustavné výdělečné činnosti vyplývá až z následného lékařského posudku příslušného lékaře).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 2267/2003, ze dne 10.5.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce P. N., zastoupeného advokátem, proti žalované Vojenská lázeňská a rekreační zařízení P., příspěvkové organizaci, o 572.063,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp.zn. 18 C 390/98, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. května 2002 č.j. 53 Co 71/2002-113, tak, že dovolání žalobce zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila na náhradě za ztížení společenského uplatnění 126.000,- Kč, na bolestném 2.400,- Kč, náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti ve výši 443.123,- Kč a aby mu nahradila věcnou škodu ve výši 540,- Kč. Žalobu odůvodnil tím, že v průběhu čerpání své řádné dovolené ze služebního poměru vojáka z povolání pracoval u žalované (jejího právního předchůdce - Správy vojenských, lázeňských a rekreačních zařízení se sídlem v P.) v pracovním poměru jako průvodce v době od 26.6.1989 do 15.7.1989. Jako průvodce se zúčastnil tímto zaměstnavatelem organizované zahraniční rekreace do býv. SSSR, zde ke konci pobytu onemocněl a následně byl vzhledem k nepříznivému zdravotnímu stavu propuštěn dnem 28.2.1990 ze služebního poměru vojáka z povolání. Dnem 6.4.1990 byl uznán invalidním a dne 4.6.1997 bylo jeho onemocnění uznáno oddělením nemocí z povolání Ústřední vojenské nemocnice v P. za nemoc z povolání. Plnění, která mu při nemoci z povolání náležejí, však žalovaná odmítá žalobci vyplácet.

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 5. 6. 2001 č.j. 18 C 390/98-89 (ve znění doplňujícího usnesení ze dne 11.1.2002 č.j. 18 C 390/98-107) žalobu zamítl, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že „státu se nepřiznává náhrada nákladů řízení“. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že k onemocnění žalobce Reiterovým syndromem, které bylo důvodem k ukončení jeho vojenské činné služby, nedošlo za podmínek, za nichž pracoval u žalované v době trvání svého pracovního poměru od 26.6.1989 do 15.7.1989. Z těchto důvodů - jak rovněž vyplývá ze znaleckého posudku vypracovaného Doc. MUDr. E. H. CSc. - se nejedná o nemoc z povolání.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 5. 2002 č.j. 53 Co 71/2002 - 113 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud přisvědčil závěru soudu prvního stupně, že pro uznání odpovědnosti žalované za škodu vzniklou žalobci nemocí z povolání není splněno „jedno ze základních kritérií takového nároku, totiž příčinná souvislost mezi výkonem práce žalobce pro žalovanou (její právní předchůdkyni) a mezi onemocněním žalobce. Nebylo totiž nijak prokázáno, že by žalobce onemocněl v souvislosti s výkonem práce průvodce pro předchůdkyni žalované“. Rozhodnutí odborného pracoviště o tom, že onemocnění žalobce je nemocí z povolání, není rozhodnutím, jímž by byl soud ve smyslu ustanovení § 135 o.s.ř. vázán, popř. otázkou, kterou byl nemohl posoudit sám. Podle názoru odvolacího soudu soud prvního stupně „bral rozhodnutí o žalobcově nemoci z povolání v potaz“, avšak toto rozhodnutí „neobstálo v konkurenci jiných důkazních prostředků, neboť znalecky bylo jednoznačně prokázáno, že onemocnění žalobce nemocí z povolání nebylo“.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu [jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť v napadeném rozhodnutí je řešena právní otázka v rozporu s hmotným právem] žalobce namítá, že odvolací soud „odňal dovolateli právo, které mu již jednou bylo v souladu s platnými právními předpisy přiznáno“. Ať již jsou

medicínské aspekty jeho případu jakkoliv složité, byl-li Reiterův syndrom ohlášen oddělením nemocí z povolání Ústřední vojenské nemocnice jako nemoc z povolání, je podle názoru dovolatele věc „již posudkově uzavřená a definitivně rozhodnuta“. Při posuzování věci je třeba vycházet z ustanovení § 77 odst. 5 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu a z ustanovení § 70 správního řádu, z nichž vyplývá, ve kterých případech soudy přezkoumávají rozhodnutí správních orgánů. Protože zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, takovou možnost neupravuje, musí soud respektovat ustanovení § 135 odst. 2 o.s.ř. a v otázce nemoci z povolání žalobce musí vycházet z rozhodnutí vydaného příslušným orgánem. Dovolateli byla v souladu s platnými právními předpisy přiznána nemoc z povolání, která je v příčinné souvislosti s jeho činností jako zaměstnance u žalované, a podle jeho názoru se tedy soud neměl vůbec zabývat otázkou, zda trpí nemocí z povolání, protože tuto otázku již předtím vyřešil orgán k tomu příslušný. Kromě toho soudy obou stupňů pochybily, když ve svém rozhodnutí vycházely především ze znaleckého posudku a neprovedly důkaz výsledkem MUDr. J. P., přestože žalobce provedení tohoto důkazu před soudy obou stupňů navrhol. Navrhl, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000 Kč a v obchodních věcech 50.000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o.s.ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o.s.ř.).

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud mimo jiné řešil právní otázku, zda je soud v občanském soudním řízení oprávněn posuzovat, zda onemocnění zaměstnance je nemocí z povolání, i když o téže otázce bylo již rozhodnuto příslušným odborným zdravotnickým zařízením. Uvedená právní otázka dosud nebyla dovolacím soudem výslovně řešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce za škodu způsobenou zaměstnanci nemocí z povolání odpovídá zaměstnavatel, u něhož zaměstnanec pracoval naposledy před jejím zjištěním v pracovním poměru za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen. Nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení (seznam nemocí z povolání), jestliže vznikly za podmínek tam uvedených.

Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu způsobenou nemocí z povolání podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce jsou tedy existence nemoci z povolání, vznik škody a příčinná souvislost mezi nemocí z povolání a vznikem škody. Ke vzniku nároku na náhradu škody je zapotřebí, aby všechny tři tyto předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok nevzniká.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno, že žalobce pracoval u žalované (jejího právního předchůdce) v pracovním poměru od 26.6.1989 do 15.7.1989, kdy jako průvodce absolvoval zájezd do býv. SSSR. V závěru této doby onemocněl střevní infekcí, v době od 15.8.1989 do 22.9.1989 byl hospitalizován a bylo zjištěno onemocnění Reiterovým syndromem s postižením levého kolenního kloubu. Dne 28.2.1990 byl žalobce propuštěn ze služebního poměru vojáka z povolání z důvodu trvalé neschopnosti k vojenské činné službě a dnem 6.4.1990 byl uznán invalidním. Dne 4.6.1997 bylo vyhotoveno Oddělením nemocí z povolání - ambulance pro pracující v zahraničí Ústřední vojenské nemocnice v P. (MUDr. J. P.) hlášení nemoci z povolání „- V / - 1“ s datem zjištění dne 1.8.1989; jako „zaměstnavatel, u kterého onemocnění vzniklo“, byl uveden „Vojenská lázeňská a rekreační zařízení P.“.

Při řešení právní otázky povahy posudku ze dne 4.6.1997, kterým se uznává nemoc z povolání, a jeho významu z hlediska vázanosti soudu závěrem o existenci nemoci z povolání, jako jednoho z předpokladů odpovědnosti zaměstnavatele za škodu ve smyslu ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce, je třeba i v současné době postupovat podle právních předpisů v té době účinných, zejména podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce (dále jen „zák. práce“), a předpisů souvisejících.

Dnem 1. ledna 1996 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. Podle ustanovení § 1 odst. 1 tohoto nařízení vlády nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek. Podle ustanovení § 1 odst. 2 nařízení vlády nemoci z povolání jsou uvedeny v seznamu nemocí z povolání, který tvoří přílohu tohoto nařízení.

Podle ustanovení § 2 cit. nařízení vlády nemocemi z povolání jsou též nemoci, které byly uvedeny v seznamu nemocí z povolání platném ke dni 31. prosince 1995 a vznikly přede dnem účinnosti tohoto nařízení za podmínek uvedených v tomto seznamu.

Uvedené vztaheno na posuzovanou věc znamená, že vzhledem ke zjištění nemoci z povolání dne 1.8.1989, nemělo být onemocnění žalobce posuzováno podle nového seznamu nemocí z povolání jako „- V / - 1“ (nemoci přenosné a parazitární, vznikající při práci, u níž je prokázáno riziko nákazy), nýbrž podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení. Z hlediska závěru o tom, zda zaměstnanec trpí nemocí z povolání, je však podstatné, že ohledně vlastního projednání a rozhodnutí o tom, zda zaměstnanec trpí nemocí z povolání, ustanovení § 1 odst. 3 nařízení vlády č. 290/1995 Sb. stanoví, že pro uznávání nemocí z povolání podle tohoto nařízení zdravotnickými zařízeními platí zvláštní předpisy.

Těmito zvláštními předpisy v uvedené době (tj. předtím, než dne 1. 1. 1998 nabyly účinnosti vyhláška č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají) byl zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu [ve znění účinném do 1. 7. 1998, tj. předtím, než nabyly účinnosti zákon č. 83/ 1998 Sb, kterým se mění a doplňuje zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění některých dalších zákonů - dále jen „zák. práce“], zejména jeho ustanovení § 77 upravující - jak v nadepsané marginální rubrice uvedeno, „rozhodování při výkonu zdravotní péče“.

Podle ustanovení § 77 odst. 1 zákona lékaři nebo odborné komise zdravotnických zařízení, ustavené podle zvláštních předpisů, rozhodují v mezích zákona při výkonu zdravotní péče na základě posouzení zdravotního stavu o právech a povinnostech občanů týkajících se jejich zdraví.

Má-li občan za to, že rozhodnutí nebo opatření podle odstavce 1 učiněné při výkonu zdravotní péče je nesprávné, může podat návrh na přezkoumání vedoucímu zdravotnickému zařízení, který o něm rozhodne. Nevyhoví-li vedoucí

zdravotnického zařízení návrhu, předloží jej jako odvolání odvolacímu orgánu (srov. § 77 odst. 2 zákona). O odvolání proti rozhodnutí nebo opatření vedoucího zdravotnického zařízení řízeného ministerstvem zdravotnictví rozhoduje toto ministerstvo, v ostatních případech okresní úřad (obvodní úřad, úřad města), v jehož obvodu se zdravotnické zařízení nachází (srov. § 77 odst. 3 zákona).

Pravomocné rozhodnutí odvolacího orgánu je již konečné a nelze je již napadnout správní žalobou, neboť soudy nepřezkoumávají rozhodnutí, jejichž vydání závisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osob, pokud sama o sobě neznamenají právní překážku výkonu povolání, zaměstnání nebo podnikatelské, či jiné hospodářské činnosti (srov. § 248 odst. 2 písm. g) o.s.ř.). To však neznamená – jak dovozuje dovolatel – že v takovém případě je věc „již posudkově uzavřená a definitivně rozhodnuta“.

Posudkový závěr o zdravotním stavu, kterým se uznává (neuznává) nemoc z povolání, totiž není rozhodnutím, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují subjektivní práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu. Jde o rozhodnutí – jak z výše uvedeného vyplývá – vydané v mezích zákona č. [20/1966](#) Sb. (ve znění jeho změn a doplňků) pouze pro účely zdravotní péče, které samo o sobě ještě neznamená překážku pro výkon určité pracovní činnosti (způsobilost zaměstnance pro výkon konkrétní soustavné výdělečné činnosti vyplývá až z následného lékařského posudku příslušného lékaře). Protože lékaři nebo odborné komise podle ustanovení § 77 odst. 1 zákona nejsou nadáni pravomocí vydávat posudkový závěr jinak, než v rozsahu vymezeném účely zdravotní péče (v mezích zákona), je z uvedeného také zřejmé, že jim (ani jiným správním orgánům) zákon nesevřuje oprávnění prejudiciálně posuzovat existenci předpokladů odpovědnosti zaměstnavatele za nemoc z povolání ve smyslu ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce. Soudní praxe zaujala již v minulosti názor, že některé nemoci uvedené ve výčtu nemocí z povolání nevznikají pouze v pracovním procesu, nýbrž i za jiných okolností z jiného důvodu, a že v takovém případě, je nutno umožnit zaměstnavateli, aby případně podal důkaz, kterým bude napevno postaveno, že v konkrétní věci nemoc vznikla výhradně z příčin, které nebyly v souvislosti s prací u zaměstnavatele (srov. rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu ze dne 17.9.1969 sp. zn. 8 Cz 22/69, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek roč. 1970, pod č. 69), a dovolací soud ani v současné době nemá důvod k jeho změně. Obdobně pak platí – jako je tomu v posuzované věci – že i když zaměstnanec mohl pracovat u zaměstnavatele v podmínkách, za nichž (obecně vzato) zjištěná nemoc z povolání vzniká, je třeba zaměstnavateli umožnit, aby v občanském soudním řízení vyvrátil závěr, že zjištěné onemocnění je nemocí z povolání.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí o uznání nemoci z povolání vydané příslušným odborným zdravotnickým zařízením při výkonu zdravotní péče podle ustanovení § 77 zákona č. [20/1966](#) Sb. je zpravidla jedním z důkazů o existenci nemoci z povolání, jako jednoho z předpokladů odpovědnosti zaměstnavatele za škodu ve smyslu ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce, nemá však povahu rozhodnutí o předběžné otázce, z něhož by byl soud povinen ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2, věty druhé o.s.ř. vycházet. Zaměstnavateli, u něhož zaměstnanec naposledy pracoval za podmínek, za nichž jinak nemoc z povolání vzniká, proto lze umožnit, aby případně podal důkaz, kterým bude najisto postaveno, že v konkrétním případě nemoc vznikla výhradně z příčin, které nebyly v souvislosti s prací u zaměstnavatele, anebo, že zjištěné onemocnění nevykazuje znaky nemoci z povolání.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst.1 o.s.ř., § 229 odst.2 písm.a) a b) o.s.ř. nebo v § 229 odst.3 o.s.ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)

- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)